

Päätösten syntyminen partioleirin suunnittelukokouksissa

Johdanto

Tarkastelen tässä kirjoituksessa sitä, miten päätökset syntyvät vuorovaikutuksessa partioleiriä suunnittelevan ryhmän kokouksissa. Näitä vuorovaikutuksen jaksoja kutsun päätöksentekojaksoiksi. Käsitteilyn alaiset jaksot voivat olla erilaisia eksplisiittisyyden asteeltaan: joskus päätöksen syntyminen voi osoittaa alkavan tietyistä keskustelun vuoroista, mutta usein päätöksentekojaksot ovat luonteeltaan implisiittisiä. Silloin on vaikeaa osoittaa tarkasti, missä kohdassa keskustelua päätös syntyy. Kirjoitus pohjaa gradu -tutkielmaani (Fabritius 2020). Käytän metodina ja teoreettisena lähtökohtana keskusteluanalyysia.

Kokoukset ovat institutionaalisia vuorovaikutustilanteita, koska osallistujat toteuttavat vuorovaikutuksessa erityisiä institutionaalisia tehtäviä ja keskustelu on arkista vuorovaikutusta tavoitteellisempaa (Drew & Heritage 1992: 22–23; Peräkylä 1997: 177). Aiemmassa kokoustutkimuksessa kokous on määritelty muun muassa etukäteen suunnitelluksi ihmistenväliseksi kohtaamiseksi (esim. Raclaw & Ford 2015: 248). Raclawin ja Fordin (mp.) mukaan kohtaamista luonnehtii vuorovaikutteinen työ, jossa jaetaan ja muodostetaan yhdessä tehtäväperusteista ryhmätoimintaa. Kokousvuorovaikutus eroaa arkikeskustelusta myös vuorottelun suhteen. Kokouksille on tyypillistä, että puheenjohtaja jäsentää keskustelua ja joskus jopa jakaa kaikki puheenvuorot. Keskustelun topiikkeja määrittelee esityslista, jonka avulla pu-

heenjohtaja hallinnoi topiikkien kuljettamista keskustelussa. (Asmuss & Svennevig 2009; Mondada 2013.)

Aiemmassa kokoustutkimuksessa on osoitettu, että päätöksenteko on prosessina hajanainen ja kehittyy vähitellen (Boden 1994) eikä päätöksen syntymistä voida paikantaa yhteen yksittäiseen lausumaan (Huisman 2001). Keskustelusta voidaan kuitenkin havaita erilaisia päätöksentekojaksoja: päätös voidaan nähdä osana laajempaa sekvenssiä, jossa ensin esitellään tulevaisuuden asiointi eli esimerkiksi ehdotetaan jotakin ja sitten sitoudutaan esitetyn asiointilan toteuttamiseen. Päätösten syntyminen liittyy myös se, että osallistujat voivat vasta jälkikäteen arvioida, onko päätöstä tehty. (Boden 1994: 183; Huisman 2001.) Aiemmissa tutkimuksissa on todettu, että päätöksiä ei juurikaan eksplikoida vuorovaikutuksessa (ks. esim. Boden 1994: 84–85; Huisman 2001: 75–77); se tapahtuu ikään kuin vuorovaikutuksen pinnan alla (Fabritius 2020: 30). Välillä kuitenkin päätöksentekojaksoista on hahmotettavissa eksplisiittisiä päätöksen syntyminen viittaavia piirteitä. Tässä kirjoituksessa käsittelem eksplisiittisten ja implisiittisten päätöksentekojaksojen eroja.

Aineisto

Aineistoni koostuu kolmesta videoidusta partioleirin suunnittelukokouksesta (yhteensä noin 4 tuntia), jotka olen itse tallentanut. Kokousten osallistujamäärä vaihtelee 9:stä 15:een. Osallistujat suunnittelevat erään noin 300 hengen partio-

ryhmän toimintaa, ja ryhmä on osa isoa, noin 5600 hengen partioleiriä. Kokouksissa käydään läpi tulevan leirin kannalta tärkeitä asioita ja kokousten aikana esiin nousevia kysymyksiä. Lisäksi kokouksissa suunnitellaan sekä leiriä edeltävää että leirillä tapahtuvaa toimintaa ja tehdään päätöksiä leiriin liittyvistä asioista.

Suurin osa osallistujista on 20–25-vuotiaita nuoria aikuisia; yksi on alakäinen ja kaksi keski-ikäisiä. Kokousten puheenjohtajina toimii kaksi nuorta aikuista, jotka ovat partioleirillä vastuussa kyseisen 300 hengen ryhmän toiminnasta. Olen litteroinut tutkimusaineiston keskusteluanalyttisten periaatteiden mukaisesti ja hyödynnän myös Lorenza Mondadan (2020) kehittämää multimodaalista litterointimerkistöä (ks. myös Mondada 2018; litterointimerkit verkkoliitteessä). Aineistossa esiintyvien henkilöiden tunnistamisen mahdollistavat tiedot, kuten nimet, on muutettu.

Analysoitavana ovat sellaiset päätösjaksot, joiden aikana syntyneet päätökset on kirjattu kokousmuistioihin. Tavoitteenani on selvittää, miten vuorovaikutuksessa on päädytty muistioihin kirjattuihin kohtiin. Tämän rajauksen perusteella aineistokseni valikoitui 19 päätöksentekojaksoa, joista 8 luokittelen eksplisiittisiksi ja 11 implisiittisiksi. Olen merkinnyt jokaisen esimerkin loppuun, miten jakson aikana syntynyt päätös on kirjattu kyseisen kokouksen muistioon.

Eksplisiittiset päätösjaksot

Vaikka päätökset syntyvät vähitellen eikä niiden syntyä voi yleensä paikantaa yhteen lausumaan, päätösjaksot ovat erilaisia eksplisiittisyyden asteeltaan. Kuten aiemmin on osoitettu, päätöksentekojakson aikana osallistujat yhdessä muotoilevat tulevaisuuden toimintaa (Huisman 2001: 72). Tämä näkyy aineistossani erityisesti ehdotusvuoroina. Lisäksi oleellista on se, miten muut osallistu-

jat ilmentävät sitoutumistaan ehdotusvuoroihin eli osoittavatko he hyväksyvänsä ehdotuksen.

Eksplisiittisistä päätöksentekojaksoista on hahmotettavissa ehdotus-hyväksyntävieruspari. Sen jälkeen osallistujat alkavat käsitellä kyseistä asiaa päätettynä. Vierusparin jälkeen toimintajakso myös saatetaan loppuun. Lasken eksplisiittisiksi päätösjaksoiksi siis sellaiset jaksot, jotka rakentuvat seuraavasti:

1. Jaksoon sisältyy ehdotusvuoro.
2. Ehdotukseen vastataan hyväksyntävurolla, joka voi olla partikkeli, positiivinen evaluaatio tai selvä nyökkäys.
3. Vuorovaikutusjakso päättyy pian hyväksyntävuroron tai -vuorojen jälkeen, ja keskustelussa siirrytään seuraavaan topiikkiin.

Aineistoni eksplisiittisissä päätösjaksoissa käsitellään tyyppillisesti päivämäärää tai kellonaikaa; tällaisia on aineistoni kahdeksasta eksplisiittisestä päätösjaksosta kuusi. Ehdotusvuorot sisältävät myös leksikaalisia valintoja, jotka tekevät päätöksen syntymisen näkyväksi. Tällaisia ovat esimerkiksi *sopia, käydä* ja *tehdä*, jotka toimivat ehdotusvuoroihin sisältyvien lauseiden finiittiverbeinä. Tyyppillisesti ehdotusvuoro on interrogatiivi ja moduksena käytetään joko indikatiivia tai konditionaalia.

Esimerkki 1, joka koostuu katkelmista 1a–b, kuvastaa sitä, minkälainen on tyyppillinen eksplisiittinen päätöksentekojakso: päätöksen syntymisen aloittavan ehdotuksen tekijä on toinen kokouksen puheenjohtajista, ehdotus on muodoltaan interrogatiivi, ja aiheena on seuraavan kokouksen päivämäärä.¹

Puheenjohtaja Kamilla tekee ensimmäisen ehdotuksen seuraavan kokouksen päivämäärästä (r. 1–8) ja lisää ehdotukseen vielä kellonajan ja paikan (r. 11–12).

1. Kaikista aineistoesimerkeistä on lihavoitu puheenjohtajien nimet ja esimerkkien fokuskohdat on tummennettu.

(1a) Päivämäärä

01 **Kamilla:** .hh .h öö (.) miteis,
02 (1.0)
03 **Kamilla:** tota,
04 (0.9)
05 **Kamilla:** .h ää:b #ö# teille (0.2) käy: jos pidettäis
06 kaheksastoist päivä maaliskuuta:
07 seuraava Kliffa-kokous sillee että yritetään
08 saada sinne kärkekaheksikkoo?²
09 (0.9)
10 Aaro: otsä [(miettiny) (-) sattuuk) (-).
11 **Kamilla:** [vaikka enne t'ta meitä inffoa; vaikka
12 kello, (0.5) viistoist täällä fmeiäh k(h)ololl(h)af.
13 (0.3)
14 **Kamilla:** hh .mff=
15 Sampo: =me:[ilt saattaa heikosti irtautuu,
16 Ella: [tota,
17 (0.2)
18 **Kamilla:** onks teil [jokuh? teil o joku toine,
19 Sampo: [johtajii,
20 Sampo: meil on (.) mh se meidän o oma kuuluissa Rokki
21 sillonh?
22 **Laura:** okei.
23 Ella: aa.
24 **Kamilla:** no ni;
25 (2.4)
26 **Laura:** onkoha Ava tulos_sinne onks sil joku suuri rooli
27 siel?
28 Sampo: mm .mt ei var:sinaisesti mutta kyllä se kovasti:,
29 **Laura:** joo,=
30 Sampo: =puhuis et yrittää tulla sinne, sit mä veikkaan
31 et meilt on kans? (0.2) luultavasti Juho ja Matias
32 kans kärkikaheksikost, (0.2) ton[ne,
33 **Laura:** [joo?
34 (0.2)
35 Sampo: tu[lossa,
36 **Laura:** [o[kei?
37 **Kamilla:** [ne on kans_siäl?]
38 Aaro: [ei oteta sitä] päi[vää sitte.
39 **Kamilla:** [.mh [öö o:nko? s:- (.)
40 Ella?: [°mm°,
41 **Kamilla:** no ei ehkä megaviikoloppu jälkeeh?
42 (0.3)
43 **Laura:** °#m[m#°,
44 Kiira: [m kh

2. Kärkikaheksikko = kyseisen ryhmän avainhenkilöt leirillä.

45 **Laura:** no sitten,
46 (1.8)
47 **Laura:** no:, nii pitääks °(tänä)°? mite Aura sä oot
48 vaa niinku viikoloppusin tääl,
49 **Aura:** öö mul_on tiistait tyhjii luennoista, maanantaith.
50 (0.4) käy, (0.2) mutta; (0.2) keskiviikkosi ja
51 torstaisi mullon neljää asti luento ni,
52 (0.4)
53 **Kamilla:** mi[teis,
54 **Aura:** [menee kuitenkin kolme tuntia (jos) matkus[taa,
55 **Kamilla:** [°nii i°,
56 miteis kahestoist >päivä< maanantaina?
57 (1.8)
58 **Aaro:** kahestoista.
59 **Laura:** m[m,
60 **Kiira:** [maaliskuutha.
61 **Kamilla:** [joo o?
62 **Aaro:** [(-)
63 **Ella:** pitäis käydä,
64 **Laura:** vai on- (.) nii. ei sit nii i? vai (on). no
65 eihän tietty kaikki tuu sinne meiä koulutusviikkoo
66 mut onks se sit vähän,
67 (0.2)
68 **Laura:** .hh (.) [jos me kaikki. tai (ku) monet tulee
69 **Kamilla:** [nii i,
70 **Laura:** et pitäskö siin olla vähän, et se ois_sit vaik (.)
71 se yheksästoista:,
72 **Kamilla:** nii käykse yheksästoist päiväh,
73 (1.7)
74 **Ella:** joo,=
75 **Kiira:** =meil ov vaa et jos meiä kolo o sillo
76 täyn[nä aina maanantai-illat tääl. >sis< ko tää
77 **Aaro?:** [.hHHh hh
78 **Kiira:** kolo o ai[na täyn. meil_on kaikil?
79 **Laura:** [nii.
80 **Kiira:** me[il o (-)]
81 **Kamilla:** [voi[daa mennä tonne Tas]si [Tasi-kololle?
82 **Laura:** [nii.

Muut osallistajat eivät osoita sitoutumista ehdotukseen, ja Sampo tuo ilmi, että hänen ryhmällään on ehdotettuna päivänä päällekkäinen tapahtuma (r. 20–21). Toinen puheenjohtaja Laura tiedustelee Sampolta, onko Sampon ryhmään kuuluva Ava menossa samaan tapahtumaan (r. 26–27); Avan, joka itse ei ole keskusteluhetkellä paikalla, olisi järkevää olla pai-

kalla seuraavassa kokouksessa keskeisen roolinsa vuoksi. Sampon vuorosta on tulkittavissa, että Avakin olisi menossa puheena olevaan tapahtumaan (r. 28, 30), samoin kaksi muuta keskeistä henkilöä (*Juho ja Matias kans kärkikaheksikost* r. 31–32). Ensimmäiseen ehdotukseen ei siis sitouduta, ja Aaro eksplikoi ehdotuksen hylkäämisen (r. 38).

Ryhmän hylättyä ensimmäisen ehdotuksen Laura selvittää Auran menoja (r. 47–48). Myös Aura on ryhmän toiminnan kannalta keskeisessä roolissa, joten on tärkeää, että hän on seuraavassa kokouksessa paikalla. Tämän jälkeen Kamilla tekee uuden päivämääräehdotuksen (esim. r. 53, 55–56).

Vaikka Ella osoittaa sitoutumista Kamillan ehdotukseen (r. 63), Laura kyseenalaistaa ehdotetun päivämäärän sopivuuden, koska osalla ryhmästä on samalla viikolla koulutusta (r. 64–66). Hän tekee uuden ehdotuksen (r. 70–71), jonka puheenjohtaja Kamilla vielä eksplikoi (r. 72 *nii käyke yheksästoist päiväh*). Ella hyväksyy ehdotuksen (r. 74), mutta Kiira epäilee, onko heidän kokoontumispaikkansa vapaana (*meiä kolo* r. 75; *kolo* on partiotermin tilalle, jossa partioryhmät kokoontuvat viikoittain). Ryhmällä on kuitenkin käytössä muitakin kokoontumispaikkoja, ja niinpä Kamilla ehdottaa (r. 81), että he menisivät toiseen tilaan (*Tasi-kolo*).

Kokouksessa ajaututaan keskustelemaan Tasi-kolon varustuksesta, ja

sivujuonteeseen jälkeen päätös seuraavan kokouksen päivämäärästä syntyy katkelmassa 1b.

Katkelman alussa Kamilla siirtää keskustelun takaisin päivämäärän sopimiseen *no hei*-partikkeliketjulla (r. 110). *No*-partikkeli ilmaisee siirtymän alkamista (Vepsäläinen 2019: 49–50), *hei*-partikkeli puolestaan implikoi suunnanmuutosta ja pyrkii palauttamaan keskustelun takaisin aiheeseen (Pihlajamaa 2019: 33–36). Vaihtoehtokysymykseksi muotoillulla ehdotuksella Kamilla palaa Lauran kanssa aiemmin yhteistyössä muotoilemaansa ehdotukseen (esim. 1a r. 70–72) viittamalla siihen pronomiinilla *toi* (r. 110). Verbi *sopia* eksplikoi yhteistä päätöksentekoa ja hakee hyväksyntää aiemmalle ehdotukselle. Kamilla vielä täydentää päivämääräehdotuksen toistamalla päivämäärän ja viikonpäivän (r. 113, 115), ja Ella hyväksyy ehdotuksen *joo*-partikkelilla (r. 116). Alekski kysyy kellonaikaa, ja Kamilla tekee ehdotuksen (r. 118), jonka Ella jälleen hyväksyy (r. 120). Katkelman jälkeen siirrytään keskustelemaan kokouspaikasta.

(1b)

((poistettu 25 riviä, puhetta Tasi-kolosta ja sen varustuksesta))

108 Alekski: varmaa yhtä

109 lämmin ku täällä.=

110 Kamilla: =NO HEI, [↑SOVITAAKS TOI:,]

111 Aaro: [e:i siel o oikeesti] aika

112 [kylmä.

113 Kamilla: [nii. y[heksäs

114 Alekski: [joo,

115 Kamilla: toist päivä ää maanantaina?

116 Ella: joo?

117 Alekski: [(kelloaika),

118 Kamilla: [käyks kello kaheksantoista,

119 (0.2)

120 Ella: kä:[y,

121 Kamilla: [.h ni yritetään saada sinne kä:rkikaheksikko paikalleh?

Päätös muistiossa: *Seuraava kokous 19.3.*

Kun esimerkiksi 1 Kamillan ensimmäinen ehdotus hylätään, puheenjohtajat alkavat selvittää keskeisten henkilöiden aikatauluja. Koska kaikille osallistujille sopivaa päivämäärää ei välttämättä löydy, puheenjohtajat priorisoivat sellaisten henkilöiden läsnäoloa, joilla on merkittävin rooli tulevan partioleirin kannalta. Puheenjohtajat tekevät uusia ehdotuksia päivämääristä, ja lopulta muut osoittavat sitoutumistaan Kamillan ehdotukseen ja päivämäärää aletaan käsitellä päätettynä. Katkelman 1b jälkeen topiikin käsittely päättyy ja kokouksessa siirrytään seuraavaan päätettävään asiaan. Vaikka eksplisiittiset päätöksentekojaksot olisivat polveilevia ja kehittyisivät vähitellen kuten esimerkki 1, niistä on hahmotettavissa ehdotus-hyväksyntävieruspari, joka ennakoii päätöksen syntymistä ja topiikin päättymistä.

Implisiittiset päätösjaksot

Implisiittisiksi päätösjaksoiksi luokitellen sellaiset esiintymät, joista puuttuu jokin eksplisiittisten päätösjaksojen tunnusmerkeistä. Aineistoni implisiittiset päätösjaksot jakautuvat kolmeen ryhmään:

1. Päätösjaksot, joissa on ehdotus muttei hyväksyntävuo-roja; jakso ei pääty eikä topiikki vaihdu.
2. Päätösjaksot, joissa on ehdotus sekä yksi tai useampi hyväksyntävuo-ro, mutta jakso ei pääty eikä topiikki vaihdu.
3. Päätösjaksot, joista on hankalaa paikantaa yksi tietty päätöksen syntymisen laukaiseva ehdotus-hyväksyntävieruspari.

Implisiittisiä päätösjaksoja on aineistossani 11³. Niissäkin syntyy päätöksiä, mutta päätösten syntymisen

3. Lisäksi aineistossani on yksi jakso, joka ei kuulu selvästi mihinkään edellä kuvailluista ryhmistä. Siinä odotetaan yhden tietyn osallistujan hyväksyntää.

osoittaminen vuorovaikutuksesta on monimutkaisempaa kuin eksplisiittisistä päätösjaksoista.

Toisin kuin eksplisiittisissä päätösjaksoissa implisiittisissä päätösjaksoissa syntyvät päätökset liittyvät useimmiten kokouksissa suunniteltaviin ohjelmakokonaisuuksiin. Tarkastelen ensin sellaista esimerkkiä, jossa ehdotuksesta ei seuraa hyväksyntävuo-roa mutta jossa se laukaisee päätöksen syntymisen (esim. 2). Sen jälkeen käsitelen esimerkkiä, josta puuttuu kokonaan ehdotus-hyväksyntävieruspari (esim. 3).

Esimerkissä 2 (seur. sivulla) osallistujat suunnittelevat, miten he ilmentävät tulevalla partioleirillä ryhmänsä identiteettiä. Leiri jakautuu useaan ryhmään, ja jokainen ryhmä edustaa jotakin lintua; kokouksen osallistujien ryhmän tunnus on lokki. Kokouksessa on aiemmin suunniteltu, että jokaiselle ryhmään kuulvalle tehdään lokkiaiheiset rintamerkit. Seuraavassa katkelmassa toinen puheenjohtaja Kamilla siirtää keskustelun siihen, millä muilla tavoilla ryhmä voi ilmentää identiteettiään.

Kamilla alkaa pohtia, miten ryhmä voisi tuoda identiteettiään esiin leirillä muuten kuin pinsseillä eli rintamerkeillä (r. 1–8). Hän tekee deklaratiivimuotoisen ehdotuksen nokkien askartelusta; *vaik*-partikkeli (r. 5) merkitsee ehdotuksen esimerkiksi (Kauppinen 2006). Kamilla lopettaa ehdotuksensa naurahtuen ja hymyillen (r. 8), ja Ava ja Juho vastaavat siihen naurulla (r. 9–10). Ehdotukseen ei kuitenkaan sitouduta hyväksyntävuo-roilla, ja Kamilla tekee ehdotukseensa lisäyksen eli esittää inkrementin, joka ilmaisee muidenkin ideoiden toteuttamisen kuin nokkien askartelemisen olevan mahdollista (r. 13). Ava jatkaa nokkien kommentointia vitsailevaan sävyyn (r. 14–15) mutta vakavoituu ja alkaa kuvailla nokkia (r. 18) sekä pinssejä (r. 21, 23). Avan kuvailun voi tulkita näkemykseksi, että pinsseistä puuttuu jokin ominaisuus.

(2a) Nokat

01 **Kamilla:** .mt mut lähinnä m[†]itä halu- mitkä ois sellasii
02 oikeesti järkevii mitä me haluttais koska,
03 .mt jos me tehää ne pinssit, .hh ni sit
04 vois myös olla iha jees_et, mm hh et meil
05 ois viel jotai muutah, vaik tyylii supet⁴
06 voi askarrella jotkut,
07 (0.6)
08 **Kamilla:** fhhä nokatf?
09 Ava: rhy hy hy hy
10 Juho: fmm mE,=
11 **Kamilla:** =.mrhh
12 (1.5)
13 **Kamilla:** mh tai jotaim_mu[uta,
14 Ava: [istutaa sielä areenalla
15 tukehtumas[s(h)a kaikk(h)i yhdess(h)ä,
16 Emma?: [mh
17 ((naurua))
18 Ava: .HH ei siis joo [kyl nokat ois kyl iha;
19 **Kamilla:** [.MFF
20 (0.3)
21 Ava: tai sil[lee ku (.) se pinssi on aika sit
22 **Kamilla:** [nii.
23 Ava: loppuje lopuks;
24 **Kamilla:** nii koska sii-
25 Laura: mm [m?
26 **Kamilla:** [sitä ne ei ees voi ite (.) t:ehä.
27 (0.4)
28 Ava: #e[i#.
29 Ella: [(nii),

Tästä syystä ryhmällä voisi olla muitakin tunnuksia. Tämän jälkeen Kamilla eksplikoii, miksi nokat olisivat hyvä idea (r. 24, 26): pinssejä nuoret (7–9-vuotiaat) osallistujat (*supet*) eivät voi tehdä itse, mutta nokkia he pystyisivät askartelemaan.

Esimerkissä 2b Ava alkaa kuvailla, mitä materiaaleja nokkien tekemiseen tarvitaan. Katkelman alussa Ava luo *mut*-partikkelilla (r. 30) kontrastin aiemmin sanomaansa ja siirtyy humoristisesta puheesta vakavampaan sävyyn. Hän muotoilee vuoronsa loogiseksi pää-

4. Supe = sudenpentu eli 7–9-vuotias partiolainen.

telmäksi edeltävästä puheesta (*sit* r. 30, VISK § 825): koska nuoret leiriläiset eivät voi tehdä pinssejä itse, ryhmällä pitää olla muitakin tunnuksia, ja ehdotus nokkien askartelemisesta ratkaisee muiden tunnusten puuttumisen. Päätelmällä Ava edistää päätöksen syntymistä. Hänen vuorossaan on epävarmuutta ilmaiseva adverbi *ehkä* (r. 30), mutta sen voi tulkita liittyvän ennemminkin nokkia varten hankittaviin materiaaleihin kuin varsinaiseen askarteluideaan.

Kamilla osoittaa seuraavassa vuorossaan (r. 33–34) samanmielisyyttä Avan päätelmän kanssa. Aiemman tutkimuksen perusteella *nii*-partikkeli yhdessä

(2b)

30 Ava: .hhh mut joo. ehkä me hankitaan sit sinne
31 (.) jotaih. mitäh (.) on- oranssii
32 pahvii kel[tast pahvii (hä).
33 **Kamilla:** [nii oranssii pahvii eihä siihe
34 sit tarvii ku (.) kuminauha,
35 Juho: niih. hh[h fhuhhf
36 Ava: [ku[minauha, oranssi[i pahvii
37 Laura: [fhh mhyhf
38 Liisa: [ja nitoja?
39 **Kamilla:** [nii.
40 Ava: [ni[i joo ja,
41 Liisa: [tai joku?=
42 Juho: =mm,
43 Ella: joku teippih,
44 ?????: [mm,
45 ?????: [mm,
46 Liisa: mm,
47 (0.4)
48 Ava: teippi ei kyl [pidä varmaa hirvee hyvi
49 ?????: [°mm°,
50 Ava: pitkälle mut ni[toja vois olla kyl kova?]
51 **Kamilla:** [ja sehä voi myös ol]lla siis
52 sellast täyteohjelmaa si[t jos jossai
53 ?????: [mm m?
54 **Kamilla:** [vaihees eij okkaa (.) mitään tekemistä ta:i,
55 Juho: [m[m.
56 **Laura:** [mm?
57 **Kamilla:** alkaa tulla koti-ikävä tai muuten sit voi tehdä,
58 (0.2)
59 Ella: hy fn(h)okk(h)iaf.
60 **Kamilla:** nok[kii;
61 Liisa: [hihi HHI hi .HH hy hy [y .HH ((myös muiden naurua))
62 Emma: [tässä sulle
63 tämmöne (suun[ni).
64 Ava: [nokkatehdas.

Päätös muistiossa: **Nokia tehtaillaan leirillä**

edellisen vuoron finiittiverbin toiston kanssa on keino ilmaista samanmielisyyttä edellisen puhujan asennoitumiseen (Sorjonen 2001: 168–181). Kamilla ei toista *nii*-partikkelin jälkeen Avan edellä käyttämää verbiä vaan substantiivilausekkeen (*oranssii pahvii* r. 33), mutta hänen vuoronsa voi kuulla samalla tavalla saman-

mielisyyttä osoittavana. Tulkintaa vahvistaa sekin, että hän tarttuu Avan suunnitelmaan nokkien askartelusta ja lisää ideaan uuden materiaalin (r. 34 *kuminauha*). Myös muut osallistujat kehittävät ehdotusta eteenpäin tuoden esiin muun muassa muita tarvittavia materiaaleja (r. 38, 43, 51–57).

Esimerkissä 2 ehdotukseen nokista ei sitouduta hyväksyntävuoroilla. Osallistujat, mukaan lukien ehdotuksen tehnyt Kamilla, käsittelevät nokkaehdotusta huvittavana, mutta he eivät heti ehdotuksen jälkeen osoita sitoutumista siihen. Kamillan ilmaistua muidenkin askarteluideoiden olevan mahdollisia Ava alkaa kuitenkin käsitellä ehdotusta varteenotettavana, ja viemällä ehdotettua ideaa eteenpäin muutkin osallistujat osoittavat pitävänsä nokkien askartelua tulevaisuuden toimintana, johon he sitoutuvat. Päätös nokista syntyykin implisiittisesti. Sen syntymistä ei voi paikantaa tiettyihin vuoroihin, eikä sitä eksplikoida vuorovaikutuksessa. Päätös syntyy siis ilman hyväksyntävuoroja, eikä toimintajakso lopu eksplisiittisesti osoitettuun päätökseen.

Analysoin lopuksi sellaista implisiittistä päätösjaksoa, jossa ei ole vain yhtä päätöksen syntymisen laukaisevaa ehdotusta. Boden (1994) on osoittanut, että päätöksenteko tapahtuu askel askeleelta muun vuorovaikutuksen lomassa, jolloin prosessin hahmottaminen on välillä vaikeaa eikä päätöksen syntymistä voi osoittaa vuorovaikutuksesta. Esimerkissä 2 oli päätöksen syntymisen käynnistävä ehdotusvuoro (esim. 2a r. 1–8), mutta esimerkiksi 3 osallistujat tekevät kilpailevia ehdotuksia. Toinen puheenjohtaja Laura toimii kaikkien kolmen kokouksen sihteerinä ja kirjoittaa tehdyt päätök-

set kokousten muistioihin. Hänellä onkin merkittävä rooli esimerkin 3 päätöksen syntyprosessissa.

Esimerkissä 3 suunnitellaan ennen isoa partioleiriä järjestettävää Kyläiltanimistä tapahtumaa. Osallistujat suunnittelevat Kyläiltaan tulevaa leivonta-aiheista ohjelmakokonaisuutta. Noin 12 minuuttia ennen katkelmaa 3a Kamilla on esitellyt muutaman valmiiksi ideoidun ohjelmakokonaisuuden, joista yksi liittyy keksien leipomiseen. Katkelman alussa Kiira palaa tähän ohjelmaideaan. Hän osoittaa *ne*-pronominilla (r. 1), että keksit ovat tuttuja edeltävästä puheesta (ks. VISK § 1413). Hän myös viittaa aikaisemmin esitelyihin ohjeisiin (r. 2). Merkittävää on, että siirtymän keksitopiikkiin tekee Kiira, joka ei ole puheenjohtaja. Aineistossani siis muutkin kuin puheenjohtajat aloittavat uusia topiikkeja (Fabritius 2020).

Esimerkistä on jätetty pois osa keskustelusta. Pois jätetyn osan aikana keskustelijat jakavat kokemuksiaan mikroleivonnasta. Katkelmassa 3b Ava esittää keksien vaihtoehdoksi mutakakkuja. *Mut eiks*-alkuisella vuorollaan (r. 32) Ava hakee myönteistä vastausta ja implikoi, että mikrossa tehtävä mutakakku (*madkeik*) on ajankohtainen ja hyvä vaihtoehto leivonta-aiheiseen ohjelmakokonaisuuteen. Kukaan ei kuitenkaan osoita sitoutumista hänen ehdotukseensa. Hetken kuluttua toinen puheenjohtaja Laura alkaa muo-

(3a) Keksit tai leivokset

```
01 Kiira: .hhhhh ne keksithä on kans hauska idea niit oli
02      siis joka ikäkaudem must nois ohjeis et nois
03      supe- [supeil oli kanh ne keksi(oh[jelma)?
04 Laura: [joo?                                [joo?
05 Kiira: .hh mut pystyyks (.) pystyyks mikros
06      tekee mitää? (0.2) kaurakeksei tai muitah?
07 Kiira: .hh en↑ne vanha-, m, (0.2) mä oo nii vanha
08      et sillo ku mikrot tuli m:uotii joskus
09      niinku kaheksakytlu[vul,
((poistettu 17 riviä puhetta mikroleivonnasta))
```

dostaa ehdotusta ohjelmakokonaisuudesta. Hän kehystää ehdotuksensa ehtosuhteella (ks. *jos*-konjunktio r. 54): jos he jakavat osallistujat tapahtumassa pieniin ryhmiin, hänen ehdotuksensa on asianmukainen vaihtoehto (r. 54–55). Laura esittää Avan ehdotuksen mutakakkujen tekemisestä yhtenä vaihtoehtona (r. 57)

ja lisää ehdotukseen vielä toisen ehdon *jos*-konjunktilla (r. 60): mutakakkujen teko voidaan toteuttaa, jos ohjelmaa varten löytyvät tarvittavat resurssit eli kaksi mikroa. Vaikka Ava nyökytteleekin Lauran vuoron loppupuolella (r. 68), ei Lauran ehdotusta käsitellä vuorovaikutuksessa sen enempää.

(3b)

+ Ava pää
* Lau käsi

27 **Laura:** [jotai?] suklaamuffinssei niist tuli ihan
28 Ava: [EIKS,]
29 **Laura:** kuvottavii mut,
30 Juho: fäh[h h h h hf
31 **Laura:** [kyl leivo[(-),
32 Ava: [↑mut eiks:, (.) madkeik mikros
33 oo aika sellai (nyt) [(niinku) uus jut-,]
34 Aura: [nii i, °nii i°,]
35 (0.2)
36 Aura: nii (aika) (semmo[ne]);
37 Ava: [uusvanhaa?
38 (0.3)
39 Ava: e[n tiedä?
40 **Laura:** [mm m?
(poistettu 11 riviä keskustelua siitä, mitä alkuperäisessä keksiohjeessa luki)
52 (0.3)
53 ?????: .mhh
54 **Laura:** °nii mut° voiha se olla et jos
55 [niil ois_sit jotkut pikku] ryhmät et
56 Tommi: [(-) (käyttöö),]
57 **Laura:** voisha se olla joku semmone Kliffa⁵-mutakakku
58 tai joku pieni ta[vallaa minkä aina ryhmä
59 Tommi?: [(-)
60 **Laura:** tekee_[et sit jos niit mikro on fkaksf?
61 Kamilla: [mm;
62 **Laura:** fmh h sit siinä [(aina) (näkee) etf [(mitä) (se),
63 Aura: [hhe he
64 Saara: [.↑hi hä
65 (0.2)
66 **Laura:** tarvi paistaa nii paljoo et sit ne saa

5. Kliffa on tulevan partioleirin nimi.

67		koristelläs_sen oman niinku Kliffa-aiheiseksi?
68		(1.0) +(0.7)
	Ava	+nyökyttelee
69	Aura?:	hm;
70		(1.0)
71	Ava:	th hä hä hä .hh joo ↑OH? hhy=
72	Kiira:	mikrokeksit, ↑on tääl vaik_kui paljo tämmösii?
73		(1.8)
74	Kamilla:	°tai s't° voiha meil olla iha oik-, °(-) siis°,
75		(0.5)
76	Kamilla:	valmiit keksejä ja sit [siihev] vaa
77	Laura:	[nii i?]
78	Kamilla:	purso[te[taa?
79	Saara:	[nii,
80	Ava:	[mm m?=-
81	Kiira:	=nii i, nii iha [totta,
82	Juho:	[°nii:, se on hyvä idis.°
83		(0.2)
84	Juho:	°thottha°,
85		(0.6)
86	Laura:	mm m?
87		(1.6)

Kamilla tuo keskusteluun *tai sit* -rakenteella (ks. VISK § 1098) vaihtoehdoisen näkökulman ehdottamalla valmiiden keksien käyttöä (r. 74, 76). Hän myös asettaa ehdotuksen vastakkain Lauran aiemman mutakakkuehdotuksen kanssa kierrättämällä tämän ehdotusvuorosta *voiha X olla* -rakenteen. Kamillan ehdotus saa osakseen hyväksyntää osoittavia vuoroja, joista yksi on positiivinen evaluaatio (r. 79–82, 84).

Katkelmasta 3c näkyy, että Laura ei osoita sitoutumista Kamillan muotoilemaan ehdotukseen. Lauran vuoronalkuinen *nii*-partikkeli (r. 88) kohtelee Kamillan ehdotusta kekseistä (ks. esim. 3b r. 74–78) yhtenä potentiaalisena vaihtoehtona, mutta se ennakoi myös erimielisyyttä (ks. Sorjonen 2001: 118). Laura tuo ilmi, että leipomisen ohjelmakokonaisuuteen vaikuttavat muut suunnitteilla olevat ohjelmakokonaisuudet (r. 88–89, 91–92). Tuleva Kyläilta-tapahtuma järjestetään tilassa, joka kuuluu Saaran edustamalle partioyhmälle, joten Laura kyselee Saarialta

leipomisen kannalta oleellisista resursseista (astiat r. 95–96; vesipiste r. 102–103). Saaran annettua lisätietoja tiloista Laura ilmaisee ymmärtäneensä (*joo*-partikkelit r. 107, 112), muttei sanallisesti vie päätösjaksoa eteenpäin eikä osoita mitenkään, että päätös olisi syntynyt. Lisätietojen saamisen jälkeen hän alkaa kuitenkin kirjoittaa muistiinpanoja paperille (r. 113 lähtien), minkä aikana Tommi ja Aaro keskustelivat keskenään Tommin istumapaikasta.

Kirjoittamisen jälkeen Laura tuottaa listamuotoisen, lopputuloksen sisältävän formulaation (r. 129–131; ks. formulaatioista Heritage & Watson 1979). Tällaisia listamuotoisia formulaatioita Laura käyttää analysoimassani kokouksessa silloin, kun hän saattaa loppuun yhdessä käsiteltyjä ohjelmakokonaisuustopiikkeja ja kun kokouksessa siirrytään eteenpäin. Tässä esimerkissä (r. 129–131) formulaatio lisää aiempaan ohjelmakokonaisuuslistaukseen hänen vuoroaan edeltävän keskustelun lopputuloksen: leivos-ohjelmakokonaisuuden, jossa teh-

dään joko keksejä tai leivoksia (mutakakkuja). Näin hän huomioi molemmat aiemmin tehdyt ehdotukset (r. 131). Formulaatio alkaa *eli*-partikkelilla (vrt. vuoronalkuisen *so*-partikkelin käyttöön topiikin sulkevissa formulaatioissa Barnes 2007; ks. myös Nissi 2015), minkä jälkeen Laura tuo esiin päätösjakson loppu-

(3c)

88 **Laura:** nii. (0.2) no ehkä vähä riippuu et mitä muuta
 89 me keksitää että riippuen paljon [°onks°
 90 **Aura:** [mm m,
 91 **Laura:** meil muuta ohjelmaa paljo et halutaaks me
 92 et tohom_menee,
 93 (0.4)
 94 **Ava:** (-[-])
 95 **Laura:** [onks_siäl mite niinku astioita tai sit
 96 tiskaus,
 97 (1.4)
 98 **Saara:** siis siäl on:, (0.4) pa::l::: (.) jom_mukeja
 99 ja sit on siel myöski lautasii ja (.) tämmösii
 100 °ja°,
 101 (0.3)
 102 **Laura:** onk_sii niinku semmost, mä e muista yhtää
 103 onk sii niinku tommost (.) tavallaa vesipistettä
 104 [vai,
 105 **Saara:** [.mt on lavuaarih?
 106 (0.3)
 107 **Laura:** [joo.
 108 **Saara:** [(nii),
 109 (0.2)
 110 **Saara:** ja vessa.
 111 (1.2)
 112 **Laura:** joo.
 113 (2.0) *(1.5)
 Lau *kirjoittaa paperiin->
 114 **Laura:** mm joo:?
 Lau ----->
 115 **Aaro:** olisitsä jonku (.) kivekman tuoli* halun°nu
 Lau -----*
 116 siihe vai onks toi iha°. (0.2) *tuol on noit
 Lau *kirjoittaa paperiin->
 117 [((-)]
 118 **Tommi:** [tää o iha] (-).
 Lau ----->
 119 (0.2)
 Lau ----->
 120 **Aaro:** °okei°.
 Lau ----->

121 (3.8)
 Lau ---->
 122 Tommi: on (tä) pehmeempi ku koulun tuoli;
 Lau ----->
 123 **Kamilla:** mh hy* [hy
 124 **Laura:** [°mm°,
 Lau -----*
 125 Aaro: jo↑o ↓joo.
 126 (2.0)
 127 **Laura:** m:joo? .mth
 128 (0.4)
 129 **Laura:** no: (.) eli. tutustumista; spiid deitting,
 130 (0.2) pinssei? (0.2) Kliffa (.) ne jotku
 131 keksit_tai leivokset;
 132 (0.6)
 133 **Laura:** s't oisko jotain muuta viel? oliko niis
 134 ohjelmis mitää (.) muuta fiksuu,

Päätös muistiossa: **Kliffakeksit/leivokset** 15min

tuloksen ja liittää sen aiempien päätösten joukkoon. Näin hän myös saattaa päivitetyn listan ohjelmakokonaisuuksista kokouksen muiden osallistujien arvioitavaksi. Kun kukaan ei ota vuoroa (r. 132), Laura siirtyy käsittelemään seuraavaa asiaa (r. 133–134). Aiemmassa kokoustutkimuksessa on huomattu, että formulaatiot ovat puheenjohtajalle toimiva vuorovaikutuksellinen resurssi. Esimerkiksi Barnes (2007: 292) on tuonut esiin, että muut osallistujat eivät käsittele formulaatioita uutisina vaan päätöksenteon materiaalina. Vaikka osallistujat eivät tässä varsinaisesti osoita sitoutumistaan Lauran tekemään lisäykseen, hiljaisuus sinetöi päätöksen syntymisen. Lauran listamuotoinen formulaatio yhdessä muistiinpanojen tekemisen kanssa implikoikin päätöksen syntyneen.

Yhteenvetoa ja pohdintaa

Analyysini vahvistaa aiempien tutkimusten havaintoja siitä, että päätöksenteko on vähitellen kehittyvä prosessi; se tapahtuu ikään kuin vuorovaikutuksen pinnan alla, eikä päätöksen syntymistä voi yleensä paikantaa yhteen lausumaan (ks. Boden

1994; Huisman 2001). Aineistoni kuitenkin osoittaa, että vuorovaikutuksesta on löydettävissä erityyppisiä päätöksentekojaksoja. Eksplisiittisistä päätöksentekojaksoista on havaittavissa ehdotus- hyväksyntävieruspareja, jotka käynnistävät päätöksen syntymisen vuorovaikutuksessa (esim. 1). Implisiittisistä päätösjaksoista taas puuttuu jokin eksplisiittisten jaksojen tunnusmerkeistä, mutta kun vuorovaikutusta tarkastelee lähemmin, pääsee päätöksen syntyprosessin äärelle. Esimerkissä 2 ehdotukseen sitoutuminen näkyy siitä, että ehdotusta kehitellään eteenpäin, ja esimerkissä 3 kokouksen sihteerinä toimiva puheenjohtaja taas poimii vuorovaikutuksesta kilpailevat ehdotukset ja asettaa ne muiden arvioitavaksi. Analyysini osoittaa, että keskustelujaksoilla on joustava rakenne, ja siksi ne saattavat vaikuttaa ensi katsomalta epäselviltä. Vaikka esimerkiksi johonkin ehdotusvuoroon ei vastata hyväksyntävuoroilla, vuorovaikutuksessa aletaan kuitenkin käsitellä ehdotettua asiaa ja kehitellään sitä eteenpäin.

Tutkimieni vuorovaikutusjaksojen perusteella näyttää siltä, että päätettävän

asian monimutkaisuus vaikuttaa päätös-
jakson eksplisiittisyyteen. Aineistossani
niin sanottuihin kokousteknisiin asioi-
hin, kuten päivämääriin ja kellonaikoihin,
liittyvät päätökset eksplikoidaan useam-
min kuin ohjelmakokonaisuuksiin liit-
tyvät päätökset, jotka vaativat kokousten
osallistujilta enemmän ideointia ja suun-
nittelua. Myös osallistujien institutionaa-
liset roolit vaikuttavat päätöksenteko-
prosessiin: aineistoni kokousten muistioi-
hin kirjatusta päätöksistä suurin osa on
lähtöisin jommankumman puheenjoh-
tajan tekemistä ehdotuksista. Lisäksi toi-
nen puheenjohtajista toimii kokouksissa
sihteerinä, joka kirjaa päätökset muis-
tioon. Puheenjohtajalla on institutionaa-
lisen roolinsa myötä erityisoikeuksia mui-
hin osallistujiin verrattuna (Barnes 2007:
292; Raclaw & Ford 2015: 248). Hänellä
on esimerkiksi enemmän keinoja hallita
kokouksessa käsiteltäviä topiikkeja sekä
myötävaikuttaa päätösten syntymiseen.
Aineistossani puheenjohtajat käyttävät
toistuvasti erilaisia formulaatioita topiik-
kien päättämiseen ja päätösten synnyt-
tämiseen (esim. 3), ja muut osallistujat
orientoituvat puheenjohtajien formulaa-
tioihin päätöksenteon materiaalina (vrt.
esim. Barnes 2007: 291). Vaikka tutkimani
kokoukset ovat luonteeltaan epämuodol-
lisia, osallistujat orientoituvat kuitenkin
tilanteen institutionaaliseen luonteeseen.

Päätöksenteon vuorovaikutuksellista
prosessia on tarkasteltava kokonaisuus-
tena. Se, että päätöstä ei eksplikoida kie-
lallisesti, ei tarkoita sitä, ettei tarkastel-
tava ryhmä tekisi päätöksiä ja sitoutuisi
ehdotettuun tulevaan toimintaan. Ana-
lysoimieni vuorovaikutusjaksojen tarkas-
telu lisää ymmärrystä ryhmien päätök-
senteosta ja ylipäänsä laajentaa käsitystä
siitä, miten monisyinen vuorovaikutus-
prosessi päätöksenteko on: päätöksiä teh-
dään myös sellaisissa jaksoissa, jotka eivät
ensi silmäyksellä vaikuta lainkaan päätök-
sentekojaksoilta. Etenkin tällaisten impli-
siittisten vuorovaikutusjaksojen tarkempi

tutkiminen voisi lisätä ymmärrystä siitä,
mitä käsitämme päätöksiksi ja miten ta-
voitteelliset ryhmät rakentavat yhteistä
ymmärrystä siitä, minkälaista tulevaisuu-
den toimintaa he sitoutuvat toteuttamaan.

JENNI FABRITIUS
etunimi.sukunimi@gmail.com

Kirjoittaja on suomen kielen maisteri, joka
työskentelee Äidinkielen opettajain liitossa.

Lähteet

- ASMUSS, BIRTE – SVENNEVIG, JAN
2009: Meeting talk. An introduc-
tion. – *Journal of Business Commu-
nication* 46 (1) s. 3–22. [https://doi.
org/10.1177/0021943608326761](https://doi.org/10.1177/0021943608326761).
- BARNES, REBECCA 2007: Formulations
and the facilitation of common agree-
ment in meetings talk. – *Text & Talk* 27
(3) s. 273–296. [https://doi.org/10.1515/
TEXT.2007.011](https://doi.org/10.1515/TEXT.2007.011).
- BODEN, DEIRDRE 1994: *The business of talk.
Organizations in action*. Cambridge:
Polity Press.
- DREW, PAUL – HERITAGE, JOHN 1992:
Analyzing talk at work. An introduction.
– Paul Drew & John Heritage (toim.),
*Talk at work. Interaction in institutional
settings* s. 3–65. Cambridge: Cambridge
University Press.
- FABRITIUS, JENNI 2020: ”Onks vapaaehto-
sia?” *Keskustelunanalyttinen tutkielma
pätösten syntymisestä ja vastuutehtävien
jakamisesta partioleirin suunnittelu-
kokouksissa*. Suomen kielen pro gradu
-tutkielma. Helsingin yliopisto. [http://
urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-202006223389](http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-202006223389).
- HERITAGE, JOHN – WATSON, D. R. 1979:
Formulations as conversational objects. –
George Psathas (toim.), *Everyday language.
Studies in ethnomethodology* s. 123–162.
New York: Irvington Publishers, Inc.
- HUISMAN, MARJAN 2001: Decision-making
in meetings as talk-in interaction. –
International Studies of Management &

- Organization* 31 (3) s. 69–90. <https://doi.org/10.1080/00208825.2001.11656821>.
- KAUPPINEN, ANNELI 2006: Polyseeminen *vaikka* ja neuvottelun retoriikka. – *Viritäjä* 110 (2) s. 162–189.
- MONDADA, LORENZA 2013: Embodied and spatial resources for turn-taking in institutional multi-party interactions. Participatory democracy debates. – *Journal of Pragmatics* 46 s. 39–68. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2012.03.010>.
- 2018: Multiple temporalities of language and body in interaction. Challenges for transcribing multimodality. – *Research on Language and Social Interaction* 51 (1) s. 85–106. <https://doi.org/10.1080/08351813.2018.1413878>.
- 2020: *Conventions for multimodal transcription*. <https://www.lorenzamondada.net/multimodal-transcription> (4.10.2020).
- NISSI, RIIKKA 2015: From entry proposals to a joint statement. Practices of shared text production in multiparty meeting interaction. – *Journal of Pragmatics* 79 s. 1–21. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2015.01.002>.
- PERÄKYLÄ, ANSSI 1997: Institutionaalinen keskustelu. – Liisa Tainio (toim.), *Keskusteluanalyysin perusteet* s. 177–203. Tampere: Vastapaino.
- PIHLAJAMAA, KERTTU 2019: *Hei-partikkeli keskustelussa*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:huilib-201906112570>.
- RACLAW, JOSHUA & FORD, CECILIA 2015: Meetings as interactional achievements. A conversation analytic perspective. – Joseph A. Allen, Nale Lehmann-Willenbrock & Steven G. Rogelberg (toim.), *The Cambridge handbook of meeting science* s. 247–276.
- SORJONEN, MARJA-LEENA 2001: *Responding in conversation. A study of response particles in Finnish*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- VEPSÄLÄINEN, HEIDI 2019: *Suomen no-partikkeli ja kysymyksiin vastaaminen keskustelussa*. Helsinki: Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-5189-6>.
- VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Verkkoversio. <http://scripta.kotus.fi/visk> (3.10.2020).

Kalevalamitta ja muinaiskarjala

Kuten kreikan kielihistoriaa tuntevat tietävät, arkaaisessa kreikassa oli merkitty *f*-kirjaimella *w*-foneemi, joka katosi kaikista murteista jo ensimmäisellä vuosituhannella eKr. Tämä ilmenee esimerkiksi siitä, että vaikka nykyaikaan säilyneissä Homeroksen eeposten käsikirjoituksissa aakkosta ei enää ole merkitty, runomittana käytetty daktyylinen heksametri paljastaa puolivokaalin olleen edelleen käytössä kyseisten säkeiden sepitysaikaan (ks. tarkemmin esim. Pakarinen 1928: 123–124).

Tästä inspiroituneena tarkastelenkin kirjoituksessani kalevalaisia runoja siltä kannalta, paljastaako kalevalamitta niistä vastaavanlaisia kielellisiä arkaismeja.

Klassisena kalevalamittana tunnettu nelipolvinen trokee voidaan kuvata seuraavasti (ks. esim. Sadeniemi 1951: 15–43; Leino 1986: 129–142):

- kussakin säkeessä neljä pääsääntöisesti kaksitavuista runojalkaa
- pitkä (kaksi- tai useampimorainen)